మట్టి మారాజు

సి. సుజాత

అన్నం అంటే నాకు చాలా క్రేజ్. పూట పూట తినే అన్నాన్ని, ధాతనామ కరువు బాధితుడి లాగా ఆత్రంగా చూసి, మరీ తింటాడేవిట్రా వీడూ... అని నా ఫ్రెండ్స్ నన్ను ఎన్నోసార్లు వెక్కిరించారు కూడా!

వీళ్ల వెక్కిరింతలు నాకు లెక్కలేదుగానీ, లెక్క లేనన్ని చిక్కుముడులు విప్పుకొంటూ నెట్టుకొచ్చిన బతుకు తాలుకూ, ఒక్కొక్క పుట విప్పి చూసినప్పుడల్లా నాకు అన్నం పట్ల నిజంగానే క్రేజ్ పెరుగుతూనే వచ్చింది. నా మాటలు వింటుంటే మా ఆవిడకులాగా మీకూ నవ్వుగానే వుంది కదూ. ఈ దిక్కుమాలిన క్రేజ్ ఏమిటని!

మా నాన్న చాలా అందంగా ఉండేవాడు. నిజంగానే మసిగుడ్డలు చుట్టుకున్న మారాజుగా ఉండేవాడు. నేను మా నాన్నను ఆ మసోడి షెడ్డులోనే చూస్తూ పెరిగాను. ఆ షెడ్ ఓనరు నిలువెల్లా మసిపూసుకొన్నట్టు కనిపిస్తాడని అతన్ని మసోడని పిలిచేవాళ్లు. తెనాలి మారీస్‌పేటలో ఆ షెడ్డు ఉన్న సందు అంగుళం అంగుళం నాకు పరిచయమే. రెక్కలు విరుచుకొని కష్టం చేసి, కీలు కీలు దెబ్బతిని మూలబడ్డ కార్మికుడి లాగా షెడ్డునిండా సొట్టలుపడి రంగులు వెలసిన కార్లుండేవి. నాన్న వంటి మెకానిక్‌లు ఆ కార్లకింద దూరి పడుకొని పెట్రోల్లో ముంచి ఉంచిన ఒక్కో నట్టు బిగిస్తూ ఆ కార్లు బాగుచేసేవాళ్లు. నేను అక్కడే గొంతుక్కూర్చుని కారు కింద దూరిపోయిన నాన్నను చూసేవాడిని. చూస్తూ చూస్తూ ఉండగా మా నాన్న రెండు రోజుల్లో గడ్డం పెంచి నీరసంగా అయిపోతే ఆయన ఊపిరి పీల్చుకొని బాగు పడ్డట్లు కార్లన్నీ సొట్టలు సవర తీసుకొని ఎంచక్కా కొత్త రంగులేసుకొని తూనీగల్లా బయటికి పోయేవి. మురికి చేతుల్ని, అంతకంటే మురికిగా ఉన్న మసి పాతకు తుడుస్తూ నాన్న గర్వంగా తాను బాగుచేసిన కారువంక చూడటం నాకెంతో ఆనందం కలిగించేది. పరిశుభ్రత పాఠం చదువుతూ, 'నాన్న నీ చేతిగోళ్లకు మురికుంది నాన్న. చేతులు గోళ్లు శుభ్రపరచుకోవలెను అని పాఠంలో ఉంది నాన్న,' అని మురికి వదలని చేత్తో అన్నం తింటున్న నాన్నకు దిగులుగా చెప్పేవాడిని. నాన్న వంటి పేదవాళ్లను పట్టి పీడించే ఆ ప్రత్యేకమైన మురికి ఏ రకంగానూ వదిలేది కాదని నాకప్పుడు తెలియదు.

రాత్రివేళల్లో షెడ్డులో పనిచేసి అలా అలవాటుగా చీకట్లో ధైర్యంగా నడిచొచ్చె నాన్న, పామొచ్చినా సరే కర్రతో అలా అదిలించి, 'పోనీరా పాపం నీళ్లకట్టె, విషంలేని పురుగు,' అనే ధైర్యశాలి నాన్న. తనలో సగం కూడా ఎత్తులేని పురుగొచ్చి వాలినా ఉలిక్కిపడే ఆ కారు ఓనర్ల ముందు వంగి వంగి నిలబడేవాడు. అలా వంగి వంగి చాలారోజుల తరువాత నాన్న నిజంగానే బుజాలు కుంచించుకొని నడిచేవాడు. బియ్యం డబ్బు కోసం భయం భయంగా, దీనంగా యాచించేవాడు. వేళయిపోతోందని అమ్మ ఆదుర్దాపడిపోతూ గుమ్మంలో కూర్చుని ఆ బియ్యంలో మట్టిబెడ్డలు, ధాన్యం గింజలు ఏరి పారేసేది. అక్కడే నీరెండలో వెచ్చదనం కోసం ముడుచుకొని కూర్చుని ఉండే మా నానమ్మ అమ్మ పడేసిన వడ్ల గింజలు ఒక్కొక్కటి ఏరి అరచేతిలో నెమ్మదిగా నలిపేసి పొట్టు వూది నా చేతిలో పోసి బియ్యం గింజలు చేటలో పోసిరా నాన్నా అనేది. 'నాలుగు గింజలేగా పోతేపోనీ,' అనేవాడిని ఏ బొంగరం తిప్పడం మీదో దృష్టి నిలిపి. 'తినే గింజలు అలా పారేసుకోవచ్చా, మీ నాన్న రక్తంరా

నాన్నా ఇవన్నీను,' అనేది వడ్లగింజలు చూపిస్తూ. గ్రీజు, ఆయిల్‌తో తడిసి తడిసీ మోటుదేలిపోయి తెల్లదనం పోగొట్టుకొన్న నాన్న అరచేతుల్లాగే, ఆ బియ్యం గింజలు రంగు రంగుల్లో కనిపించేవి నాకు.

ఎలిమెంటరీ బళ్ల నుంచి హైస్కూలుకు వచ్చినా ఆ షెడ్డే నాకు దేవాలయం. ఫీజు కట్టాలన్నా పుస్తకాలు కావాలన్నా అక్కడ జనాంతికంగా చెబితే చాలు ఎన్నో మురికి జేబుల్లోంచి నా అరచేతిలో డబ్బులు రాలేవి. నానమ్మ చెప్పినట్లే ఆ రూపాయలు రక్తంలో ముంచి తీసినట్లే అనిపించేది. నానమ్మ గింజ గింజ కూర్చి అర చేతిలో పోగు చేసినట్టే ప్రతి పైసా లెక్కపెట్టి నా అర చేతిలో ఫీజు డబ్బులు పడేవి. పళ్లు బిగబట్టి, నిముషం నిముషం వృధా కాకుండా పుస్తకాలతో కుస్తీపట్టేవాణ్ని. ఎంత చదివినా మసోడి షెడ్లో, నా అరచేతిలో రాలిన డబ్బుకి సరిపోనూ నేను చదవటం లేదేమోననిపించేది. ఎర్రని ఎండలో మొహం కందిపోయి నల్ల డాగులు పడి వడిలిపోయి చెమట్లుకార్చే నాన్న మొహం కళ్లలో నిలుపు కొని మరీ చదివేవాడిని. నేను కాలేజీలో చేరేకగానీ నా స్వభావంలో, ప్రవర్తనలో, నా ఫ్రెండ్స్ చెప్పే వెకిలితనం, లేకితనం లేదా దేబిరిగొట్టుతనం ఉన్నాయన్న సంగతి నాకు తెలియనే తెలియదు. మా నాన్న, ఆయన తోటి డ్రైవర్లు ఉండే చోటునే మేమంతా ఉండేవాళ్లం. మేమంతా ఒకేరకం బతుకు బతికేవాళ్లం. కనుక నాకు ఆ ప్రత్యేక లక్షణాలున్నాయని నాకు తెలియదు. నేను బాగా చదివేవాడిని. నూటికి నూరు మార్కులు తెచ్చు కొని ఒక్కో క్లాసు సులువుగా గట్టెక్కిపోయేవాడిని. నేను బ్రిలియంట్‌ని, గోల్డ్ మెడలిస్ట్‌ని గనక నా దిగువ తరగతి సంస్కారాన్ని నా ఫ్రెండ్స్ సహించగలిగేరు. నన్ను వాళ్ల కమ్యూనిటీలోంచి వెలివేయలేదుగానీ, కాస్త పాలిష్ పెడ దామని ప్రయత్నించేవాళ్లు. నాకు లేని నాజూకుతనం నాకు సంపాదించి పెట్టాలని ప్రయత్నించేవాళ్లు.

మేమంతా ఓసారి ఓ రాత్రివేళ హాస్టల్ వైపుకు వెళు తుండగా హఠాత్తుగా వర్షం వచ్చింది. అప్పటివరకూ పేవ్ మెంట్ మీద పడుకొని ఉన్న దరిద్రనారాయణ దంపతులు గబగబా లేచి అటుగా ఉన్న ఎత్తరుగుల షాపు దగ్గరికి తట్టాబుట్టాతో పరుగులు తీశారు. మగాడు గబగబా వంటిపైన గుడ్డలు విప్పి ఓ ప్లాస్టిక్ సంచిలో దూర్చి ఓ గోచి పెట్టుకొనే ప్రయత్నంలో ఉంటే, ఆ కడుపుతో ఉన్న ఆడామె ఓ పాత గుడ్డలమూటని పొట్టకు హత్తుకొని గబగబా అరుగెక్కేసింది. ఈలోగా గాఢనిద్రలో ఉన్నవాళ్ల రెండేళ్ల బిడ్డ, ఈ వర్షపు చినుకులకు ఉలిక్కి పడి లేచి దడుచుకొని ఏడుస్తూ నిలబడింది. షాపు వారన నిలబడ్డ తల్లి అరంగుళం కదలకుండా, 'ఓసి బేగిరాయే గుంటా,' అని అరిచి గగ్గోలు చేస్తే ఏడుస్తున్న పిల్ల తల్లి మాటలకు తేరుకొని, నిద్రకళ్లతో తూలిపోతూ వర్షంలో తడిసిపోతూ పడుతూ లేస్తూ అరుగు ఎక్కింది. ఆ దరిద్ర దంపతుల దయలేనితనానికి, నా ఫ్రెండ్స్ కొందరు నిర్ఘాంతపోతే, మరికొందరు వాళ్లని తిట్టేరు. ఆ ఇల్లాలి తల్లిదనం మీదే అనుమానం వచ్చింది ఇంకొకడికి. నాకెందుకో అది సహజంగానే తోచింది. నా ఫ్రెండ్స్ నన్ను గొంగళిపురుగుని చూసినట్లు చూచేరు. పసిదాని వంటి పైన గుడ్డలు లేవు. అరుగు దిగితే ఉన్న బట్ట తడుస్తుంది ఆ తల్లికి. ఆ పసికూనను నిర్దయగా వదిలేయటం కాదని నేనన్నా. ఈ భూ ప్రపంచంపైన బారెడు నీడలేని, జానెడు గూడులేని దరిద్రుల బతుకుల్లోకి సెంటిమెంట్లు చోటు చేసుకొనే అవకాశం ఎక్కడ?

'ఉన్న కూరంతా నువ్వే మెక్కుతానంటే తమ్ముడి కేదిరా. ప్రతి దినమూ, నా నోటితో లేదు అనిపించ కుండా ఏనాడన్నా చెయ్యి కడిగేవుట్రా,' అని విసు క్కొంటూ ప్రతిరోజు నా కంచం దగ్గర మెతుకులు తీసే మా అమ్మ మాతృత్వాన్ని నేను శంకించగలనా? ఉన్న గుప్పెడన్నం ఇద్దరం అన్నదమ్ములం సరిగ్గా పంచుకొని తినాలనే ఆవిడ వాదన సబబే కదా? నాదే వితండవాదం అంటే ఎల్లాగా? సునాయాసంగా డిగ్రీలు పొంది పరీక్షలు రాసి ఉద్యోగం సంపాదించటం నాకు కష్టం కాలేదు. మీ కులాలే మీకు శ్రీరామరక్ష అని నా స్నేహితులు దీవించిన నా ఉద్యోగం నాకొచ్చింది. అంచలంచెలుగా ప్రమోషన్లు వచ్చాయి. ఎత్తెత్తు మెట్లున్న మంచి మంచి ఇల్లొచ్చింది, ఇల్లాలొచ్చింది. ఇంకా చాలా చాలా హోదా లొచ్చాయి. అయినా నా తండ్రి నడిచిన ఆ దారి, ఆ దుమ్ము రోడ్డు విడిచి రావటం నావల్ల కాదు. రాత్రిళ్లు మేలుకొని పనిచేసేందుకు టీ తప్ప ఇంకేం ముట్టుకో కుండా బతికిన మా నాన్న నలభైలకే నూరేళ్లు నిండినా కుంగి కృశించి నానమ్మ రాలిపోయినా, దారిద్ర్యపు పెను తుఫానులో చిక్కుకొని దెబ్బతిన్న పక్షిలా, నిత్యరోగిలా అమ్మ ప్రాణాలతో నాకు మిగిలిపోయింది. ఇప్పటికీ సాయంత్రాలు ఆ రోడ్డున నడుస్తా. ఆ దుమ్ములో నాన్న అడుగుల గుర్తులు ఉన్నాయన్న నమ్మకంతో వెదుకుతా. మనుషుల్లో కులాలున్నాయి. తిండిగింజల కొలతకి పని కొచ్చే రేషన్ కార్డులకు రంగులున్నాయి. దరిద్రం మాత్రం రూపం మార్చుకోనట్లు షెడ్డు పనిలో మార్పురాలేదు. నాన్న వంటి ఇంకా కొందరు, కొత్తతరం వాళ్లొచ్చారు.

నా పిల్లలతో నిత్యం అక్కడే నేను కాలక్షేపం చేస్తుంటే ఆ మురికి మనుషుల మధ్య నా పిల్లలు తిరుగాడుతుంటే వాళ్లకు మురికి సంస్కారమే అంటుతోందని నా భార్య బాధపడిపోయింది. నాకు తెలుసు. పొట్టనింపే పట్టెడన్నం కోసం సందులలో పందులవలే ఎలా మనుషులు తమ జన్మ సంస్కారం పోగొట్టుకొని బతకవలసి వస్తోందో నాకుగాక మరెవరికి తెలుసు.

ప్రేమని, ఆప్యాయతని, అభిమానాన్ని, సంస్కారాన్ని దేన్నయినా సరే మాటలతో చూపించగలిగేది కాదు, సమయం రావాలి. డబ్బు కావాలి. రక్తాన్ని చెమటగా, డబ్బుగా మారిస్తే ఆ డబ్బుని గుప్పెడు అన్నంగా మార్చేందుకు జీవితం సరిపోతే, మా ఆవిడ, నా స్నేహితులు చెప్పే వాళ్ల స్థాయి సంస్కారం, వీళ్లకి ఈ జన్మలో రాదు. రాదన్న మాటే. నేనూ నా పిల్లలు సాయంత్రాలు నా ఆఫీసు అయ్యాక మసోడి షెడ్డువైపు ఆ దుమ్ములో షికారెళతాం. చిన్నప్పుడు నేనెలా గొంతుక్కూచ్చుని చూసేవాడినో అచ్చం అలాగే నా పిల్లలు కార్ల దగ్గర వంగి కూర్చుని ఎన్నో మురికి చేతుల్లో ఉన్న శక్తిని ఆశ్చర్యపోతూ చూస్తుంటారు. నాన్న తోటివాళ్లు చాలా మంది నాన్నకు మల్లే నూరేళ్లు నిండకుండానే పోయినట్లున్నారు. మిగిలిన ఒకడో ఇద్దరో ఒరే మన వెంకటేశం కొడుకురా, ఆడిప్పుడు పెద్ద ఆఫీసరు. ఆ పిల్లకాయల్ని సూసుకోకుండా ఎల్లిపోయాడేంటిరా ఆడూ..... అని పోయిన మా నాన్నని తలుచుకొనేవాళ్లు. ఎన్నెన్నో మురికి చేతుల్లోంచి నా అరచేతిలో రాలిన చిల్లర డబ్బులు గురించి, రక్తాన్ని రూపాయలుగా మార్చిన అద్భుతం గురించి, రారాజు వంటి నాన్న అందం గురించి క్షీణ చంద్రుడిలా, క్రమేపీ మా నాన్న అందం మసిబారటం గురించి నేను మా పిల్లలకు కథలు కథలుగా చెపుతూ ఉంటా. ఆ దుమ్ములో కాళ్లు మునిగేలా నడుస్తుంటే మా నాన్నను తాకిన అనుభూతి నాకు. ఇలా దుమ్ము కొట్టుకోవటం గురించి మా ఆవిడ, విజయ చాలా విసుక్కొనేది. నా ప్రవర్తన అనాగరికంగా ఉందని పిల్లలను షెడ్డులో తిప్పి పాడుచేస్తున్నానని సాధించేది. విశాలమైన డైనింగ్ టేబుల్ మీద అందమైన పింగాణీ కంచాలలో అన్నం వడ్డిస్తే సున్నితంగా లేదా నాజుగ్గా తినటం చేతగాని నా వెకిలితనం పట్ల ఆమెకు కోపం. అలా ఆత్రంగా అన్నం తినేయటం నాకు గొప్ప అనుభవం. ఈ ఆకలే మనిషి బతుకు దారిని నిర్దేశించేది. ఈ తన కుటుంబం ఆకలి తీర్చేందుకు మా నాన్నని గులాముని చేసింది ఈ గుప్పెడు అన్నమే. అధికారానికి, డబ్బుకీ తలవంచని నాన్నని గుర్తుకు తెచ్చేది ఈ అన్నమే. ఆకలి తీర్చే విషయంలోనే దరిద్రుడిని, ధనికుడిని ఒకటి చేసిన ఈ అన్నం అంటే నాకు మీకు క్రేజ్.

ఆంధ్రజ్యోతి సచిత్ర వారపత్రిక, 21 జూన్ 1996